

Hat kulcstényező a biodiverzitás közös alkotással való megteremtéséhez

- módszertan



Tartalom

Bevezetés: A közös alkotás (co-creation) elősegítése	3
1. kulcstényező: Hozzáférés megfelelő földterülethez	5
2. kulcstényező: Helyi szövetségek építése	6
3. kulcstényező: Kíváncsi és alázatos hozzáállás.....	9
4. kulcstényező: Együtműködés a résztvevők sokszínű csoportjával	11
5. kulcstényező: Kézelfogható, látványos tevékenységek megvalósítása.....	13
6. kulcstényező: Keretrendszer meghatározása – kellő rugalmassággal	15
Következtetés: A kezdeményezés fenntarthatóságának biztosítása	17

Bevezetés: A közös alkotás (co-creation) elősegítése

Ez a dokumentum gyakorlati útmutatóként szolgál ahhoz, hogy hogyan lehet városi biodiverzitást támogató kezdeményezéseket létrehozni közös alkotás (co-creation) alapú megközelítéssel. A Co-Bio projekt keretében megvalósult hat helyi esettanulmány során szerzett kézzelfogható tapasztalatok alapján hat olyan kulcselemet azonosítottunk, amelyek központi szerepet játszanak a biodiverzitás közös megteremtésében. A dokumentum azoknak szól, akik a biodiverzitás városi megerősítését tűzték ki célul, és mozgósítani kívánja az érdekelt felek, azaz a lakosok, diákok, civil szervezetek vagy helyi intézmények, például az iskola, az egyház vagy az önkormányzat erőforrásait.

A hat kulcspont a Co-Bio projekt ('Co-creating Urban Biodiversity', vagyis a 'Városi biodiverzitás Közös Megteremtése') gyakorlati tapasztalatain alapul, amelynek célja az EU 2030-as Biodiverzitási Stratégiájának támogatása, különös tekintettel a városi biodiverzitásra. A projekt során a Co-Bio partnerek hat európai városban közös alkotási módszertanokat próbáltak ki a városi biodiverzitás előmozdítására. A projekt célja a polgárok aktív részvételének és befolyásának erősítése volt a helyi közösségükben és a társadalomban. További információ a Co-Bio projektről a projekt [oldalán](#) található, beleértve az „Útmutató a városi biodiverzitás közös megteremtéséhez” című dokumentumot is.

A hat helyi Co-Bio eset

Portugália: RightChallenge az Önkormányzati Várostervezési és Szociális Lakásgazdálkodási Vállalattal (Gaiurb) működött együtt a Tiny Forests projektben, amelynek fókuszában apró erdők (Miyawaki-erdők) létrehozása állt Porto egyik kerületének három hátrányos helyzetű városrészében, helyi lakosok bevonásával.

Görögország: Athens Lifelong Learning Institute az önkormányzattal és egy helyi iskolával működött együtt Plataies faluban annak érdekében, hogy őshonos fajokat ültessenek egy helyi iskolaudvaron és közös felelősségérzetet alakítsanak ki a városi környezet iránt.

Ausztria: Öko Campus Wien és Garten Polylog együttműködött a biológia szakos hallgatói önkormányzattal és a helyi lakosokkal, hogy az egyetemi kampusz egy részét és a szomszédos lakótelepekhez tartozó területeket zöldebb és biodiverzebb térré fejlesszék.

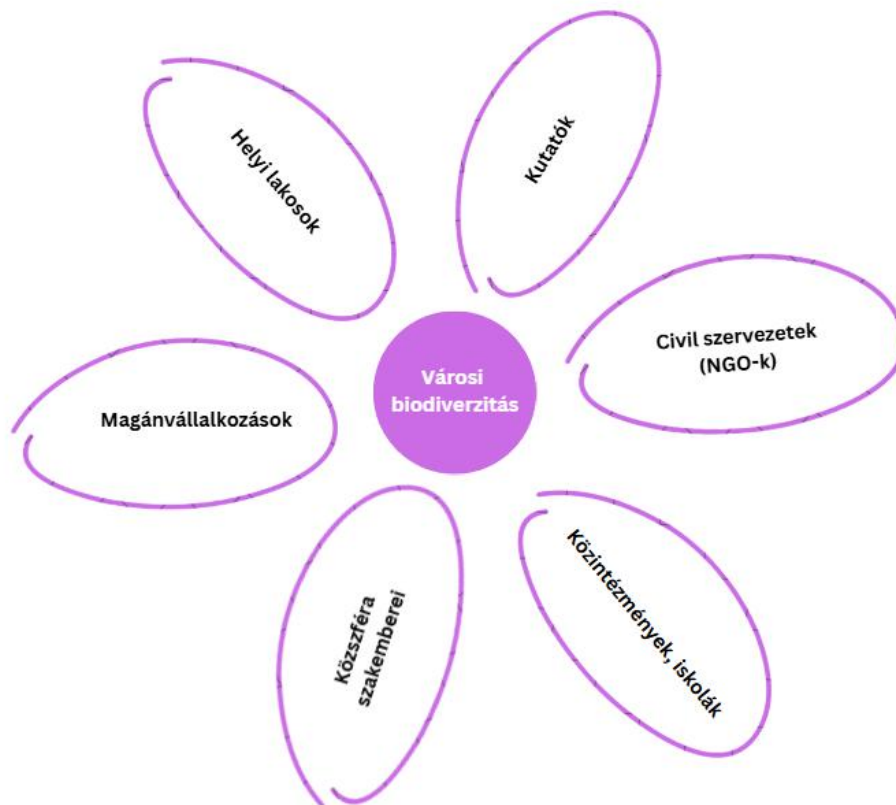
Olaszország: CESIE biodiverzitáskertet hozott létre együttműködve az Euromadonie szervezettel, egy szakmai képzési intézménnyel és foglalkoztatási ügynökséggel. A kert egy élő laboratórium az őshonos növényvilág megőrzésére, az ökológiai tudatosság előmozdítására, valamint az emberek és a természeti környezetük közötti kapcsolat erősítésére.

Dánia: A dániai Vejle közelében található Skibet faluban a lakosok és Vejle önkormányzata együttműködnek a helyi biodiverzitás megerősítésén. Egy 13 lakosból álló önkéntes csoport inspiráló biodiverzitási dobozok kidolgozásán dolgozik, amelyeket helyben osztanak szét.

Magyarország: A GreenFormation együttműködött az Átalakuló Wekerle civil szervezettel, a Kiserdő Egyesülettel, a Wekerlei Kultúrházzal és önkéntesekkel, hogy számos különböző intézkedést valósítsanak meg a biológiai sokféleség növelése érdekében Wekeletelepen.

A Co-Bio projekt célja a városi biodiverzitás támogatása volt együttműködések révén. A városi biodiverzitásra helyezett fókusz lehetőséget teremt helyi partnerségek kialakítására, valamint olyan tudás, kompetenciák és eszközök fejlesztésére, amelyek a biodiverzitás helyreállítását, a szemléletformálást és a helyi szintű cselekvések mozgósítását szolgálják. Itt válik relevánssá a közös alkotás gondolata. A közös alkotás a különböző ágazatok –a civil társadalom, a közigazgatás és a magánszektor – érdekelt felei közötti együttműködést jelenti egy adott ügy vagy probléma megoldása érdekében. A cél a helyi szakemberek és önkéntesek bevonása az ágazatokon átívelő együttműködési folyamatba, amelynek során a városi biodiverzitás erősítését célzó helyi kezdeményezések kerülnek kidolgozásra.

A közös alkotás alkalmazása a városi biodiverzitás területén a releváns érintettek közötti együttműködés elősegítését jelenti annak érdekében, hogy a kihívás kezelhető legyen és a biodiverzitást támogató kezdeményezések megvalósuljanak. Az alábbi modell ezt az elvet szemlélteti.



Modell: Isa Klee/Canva

1. kulcstényező: Hozzáférés megfelelő földterülethez

Tér biztosítása a közös alkotáshoz és közös érdekekhez

Sok városban a terület szűkös és drága, ezért nem szabad alábecsülni annak fontosságát, hogy hozzáférjünk egy olyan földterülethez, amely alkalmas a biodiverzitás közös megteremtésére. Ez az igény akár iránymutatásul is szolgálhat a kiépíteni kívánt szövetségekhez.

A területhez való hozzáférés tekintetében a hat helyi Co-Bio projekt eltérő fókuszot választott. Néhányan magánkertekben munkálkodtak a biodiverzitásért, együttműködve a helyi lakosokkal. Mások szövetséget alakítottak ki állami iskolával, egyetemmel, plébániával vagy lakásszövetkezettel, amelyek érdekeltek a területükön található biodiverzitás növelésében. Általánosságban elmondható, hogy gyakran nehéznek és időigényesnek bizonyul hozzáférni olyan területekhez, mint a parkok vagy az önkormányzat tulajdonában lévő megmaradt területek.

Nehéz hozzáférés a közterületekhez

A magyar Co-Bio kezdeményezés kezdetben abban reménykedett, hogy egy közösségi sportközpont melletti elhagyatott zöldterületet biodiverzitás-barát területté tud átalakítani. Elhúzódo egyeztetések után azonban úgy döntöttek, hogy feladják ezt az ötletet és ehelyett magánkertekre és egy iskolai területre koncentrálnak. A projektvezető, Tamara, így magyarázza: *„A helyi partner hosszú időn keresztül tárgyalt az önkormányzattal erről a területről. Végül azonban nem sikerült olyan végleges döntést elérni, amely lehetővé tette volna számunkra a terület használatát, ezért rájöttünk, hogy inkább valami másra kell koncentrálnunk.”* Ezáltal megtanulta, hogy közintézményekkel való együttműködéshez türelemre van szükség: *„Az intézményeknek több időre van szükségük a tervezéshez, az információk és adatok feldolgozásához. Megtanultuk, hogy olyan intézményeknél, mint az önkormányzat vagy egy iskola, nem lehet egyik hétről a másikra eldönteni, hogy mit csinálunk. Több struktúrára és több időre van szükség.”*

A közös alkotás közös ambíciókat feltételez

A dán közös alkotási kezdeményezés kezdetben egy erdőtelepítés ötletét vizsgálta egy olyan földterületen, amelynek tulajdonosa maga is egy erdőtelepítésben érdekelt gazdálkodó. Kiderült azonban, hogy a földtulajdonos ambíciói nem hagynak teret a közös alkotásnak. Ezért úgy döntöttek, hogy ehelyett a helyi lakosokkal való együttműködésre összpontosítanak kertjeik fejlesztésében. Ez a váltás megerősítette a közösségi szerepvállalást azáltal, hogy teret engedett a lakosok ötleteinek és ambícióinak. A projektvezető, Malene, így fogalmaz: *„Közös érdekre van szükség ahhoz, hogy a biodiverzitás érdekében mozgósítani lehessen más feleket. Ha egy földterületnek van egy tulajdonosa, aki erdőt akar ültetni, nehéz lehet más szereplőket is bevonni, mivel teret kell hagyni az ő érdekeiknek és ambícióiknak is.”*

Közös érdekek egy hátrányos helyzetű terület fejlesztésében

A három hátrányos helyzetű lakóövezetben megvalósított apró erdő (tiny forest) kezdeményezések teret adtak a közös alkotásnak és a közös érdekeknek a RightChallenge és a Gaiurb között, amely Gaia városában a területgazdálkodásért és a szociális bérlakásokért felelős önkormányzati szervezet. A Gaiurb úgy döntött, hogy együttműködik a kezdeményezésben, mivel az tökéletesen illeszkedett a szervezet azon törekvéseihez, hogy javítsa a szociális lakások

lakóinak életminőségét. A szervezet ezt a társadalmi fenntarthatóság erősítésének egyik módjának tekintette. *„Reméltük, hogy a közösség bevonása pozitív mozgósító hatást vált ki, ösztönözve több embert a részvételre és a közös tér megbecsülésére, megerősítve a társadalmi, környezeti és közösségi fenntarthatóságot a szociális lakásokban.”*

Hasonlóképpen, Palermóban a helyi plébánia a templom földterületének egy részét rendelkezésre bocsátotta egy biodiverzitáskert kialakítására, együttműködve a CESIE-vel és egy helyi szakmai képzési intézettel, az Euromadonie-val. A projektvezető, Sara, ezt mondja: *„A helyi plébános pozitívan fogadta az ötletet, mert úgy látta, hogy ez egy módja annak, hogy ezt a kihaszíratlan területet a plébánia helyi lakosai számára értékes, szép helyé alakítsuk.”*

Tanulságok

- Nem szabad alábecsülni azt az idő- és erőforrásigényt, ami egy biodiverzitási kezdeményezéshez szükséges földterület megszerzésével jár.
- Azok az érintettek, akik rendelkeznek területhez való hozzáféréssel, például iskolák, egyetemek, egyházak, önkormányzatok, magántulajdonosok, illetve lakosok, releváns szövetségesek lehetnek.
- Türelemre van szükség, ha az önkormányzat vagy egy önkormányzati intézmény, például egy állami iskola tulajdonában lévő területhez való hozzáférés a cél. Az ilyen érintettekkel folytatott egyeztetések jellemzően hosszú időt vesznek igénybe.
- A kulcsfontosságú érintettek közötti közös érdekek a kezdeményezések közös megalkotásának előfeltételei. A folyamat elején célszerű időt és energiát fordítani az érintettek – vagy legalábbis többségük – közötti közös alap kialakítására.

2. kulcstényező: Helyi szövetségek építése

Kapcsolatok kialakítása olyan érintettekkel, akik erőforrásokkal, kapcsolatrendszerrel és tudással tudnak hozzájárulni a kezdeményezéshez

Az átgondolt szövetségek kialakítása előfeltétele a városi biodiverzitás közös megteremtésének. A Co-Bio kezdeményezések sikeréhez kulcsfontosságúnak bizonyultak szövetségek olyan emberekkel és szervezetekkel, akik helyi tudással rendelkeznek, kapcsolatban állnak a releváns érintettekkel és akár egy megfelelő területhez való hozzáférést is tudnak biztosítani. Gyakran nincs szükség új szövetségek keresésére, hanem a meglévő kapcsolati hálóra lehet építeni. A fontos az, hogy szövetségeket építsünk egy vagy több olyan érdekelt féllel, akik osztoznak a biodiverzitással kapcsolatos ambícióinkban, és úgy látják, hogy a kezdeményezés az ő érdekeiket is szolgálja. Emellett érdemes lehet olyan, erőforrásokkal rendelkező érintetteket is megkeresni, akiknek megvan a potenciáljuk arra, hogy „a változás ügynökeként” lépjenek fel és új együttműködések és kezdeményezések támogatásának.

Kapcsolódás releváns politikai stratégiákhoz

A meglévő – a kezdeményezéssel összhangban lévő – szakpolitikákhoz és stratégiákhoz való kapcsolódás egy jó módja lehet a szövetségek kialakításának. A dániai Skibet faluban megvalósuló Co-Bio projekt az önkormányzat azon politikai céljához kapcsolódott, ami a helyi lakosok és közösségek klímaváltozás elleni cselekvését támogatja. Ezáltal hozzáfért önkormányzati forrásokhoz és támogatáshoz is. Hasonlóképpen, a plataies-i görög kezdeményezés, amelyben általános iskolás diákok vesznek részt, támogatást nyert az önkormányzattól és iskolától, mivel a kezdeményezés kapcsolódik a szén-dioxid csökkentését, valamint a gyermekek klíma- és biodiverzitással kapcsolatos oktatását célzó aktuális országos és önkormányzati szakpolitikákhoz. A görög eset projektvezetője, Kostas szerint: *„Sokkal könnyebb politikai támogatást szerezni azokhoz a kezdeményezésekhez, amelyek összhangban vannak a politikai stratégiákkal. Érdemes tehát tanulmányozni a szakpolitikai dokumentumokat és a kezdeményezést a meglévő politikai célokhoz igazítani.”*

Meglévő kezdeményezések felfedezése

Egy másik, hasonló megközelítés, ha feltérképezésre kerülnek a meglévő kezdeményezések az érintett területen, és ezekhez kapcsolódva, ezekre építve történik a továbblépés. A közös alkotással történő kezdeményezéseknek nem mindig kell a nulláról indulniuk és egy „projektlogika” szerint fejlődniük. A fenntartható közös alkotási projektek gyakran azon alapulnak, „ami már létezik”, összekapcsolva a meglévő kezdeményezéseket, programokat és érdekelt feleket, ezáltal támogatva az együttműködést és növelve azok hatását. A városi biodiverzitás területén releváns érintettek lehetnek például a kertészkedés vagy a madárvilág iránt érdeklődő helyi lakosok, helyi óvodák vagy iskolák, amelyek célja a gyermekek biodiverzitással kapcsolatos oktatása; egy helyi egyház, amely hozzá kíván járulni egy fenntartható városhoz; illetve civil szervezetek és közintézmények, amelyek egy fenntartható közösség fejlesztésén dolgoznak.

A közös alkotáson alapuló biodiverzitás kezdeményezés résztvevőinek mozgósítására egy jó gyakorlati módszer, ha kiindulásképpen átgondoljuk, hogy „mi történik már most– és hogyan kapcsolhatók össze ezek a kezdeményezések?” szövetségek és kapcsolatok építésével. Ez magában foglalja azoknak az aktív érintetteknek, intézményeknek és meglévő tevékenységeknek a feltérképezését, amelyek jelenleg a mi ötletünkhöz kapcsolódó témákkal vagy feladatokkal foglalkoznak, majd ezek összekapcsolását egy közös kezdeményezésben. Ez a gyakorlat rávilágíthat olyan érintettekre is, akiről általában nem tudunk, és akikkel nem szoktunk együttműködni. A Wekerletelepen található magyar esetben kulcsfontosságúnak bizonyult szövetséget kötni az Átalakuló Wekerle közösségépítő szervezettel, amely jó kapcsolatokkal rendelkezik és amelyben a helyi lakosok megbíznak.

Használjuk a személyes kapcsolatainkat – ismerünk-e valakit, aki kapcsolatban áll azokkal az emberekkel, akikkel beszélgetni szeretnénk? A meglévő kapcsolatok segítenek a bizalom kiépítésében és új kapukat nyitnak meg. Egy informális és személyes találkozás egy csésze kávé mellett jó kiindulópont lehet.

A kapcsolati háló használata

Egy ponton az olasz Co-Bio kezdeményezés projektvezetője, Sara, majdnem feladta. Megkereste a biodiverzitás terén való együttműködésben potenciálisan érdekelt helyi általános iskolákat, de nem sikerült szövetséget kötnie. Sara így magyarázza: *„Olyan helyzetbe kerültem, hogy azt*

gondoltam: Úristen, van ez a költségvetésünk, van ez a lehetőségünk, van ez a fantasztikus projektünk, de hiányzik a megfelelő partner, aki bízni fog a folyamatban. A lényeg az volt, hogy megtaláljuk a megfelelő érintetteket, akik részesei akarnak lenni ennek a hosszú távú folyamatnak.” Egy kollégája egy olyan felnőttképzési központ, az Euomadonie, irányába terelte, amellyel már volt kapcsolata. Ez a kapcsolat alapot adott egy szövetség kialakításához: a biodiverzitás közös megteremtése a hallgatókkal az iskola területén a tanítási tevékenységek részeként valósult meg.

Az átgondolt szövetségek kialakítása, erőforrásokkal rendelkező és jó kapcsolati hálóval bíró érintettek bevonásával, gyakran segít abban, hogy a résztvevők mozgósítása és az együttműködés a szereplők és résztvevők szélesebb körére terjedjen ki.

Bizalom „kölcsonzése” egy másik érdekelt féltől

A portugál Co-Bio kezdeményezés, amely három szociális bérlakóövezet lakóival közösen létrehozott apró erdők megvalósítására irányult, egy már meglévő partnerrel, a Gaiurb-bal szoros együttműködésben indult el. A Gaiurb egy önkormányzati szervezet, amely Vila Nova de Gaia városában, Porto közelében a várostervezésért és a lakásügyért felel. A kezdeményezés profitált abból, hogy a Gaiurb hozzáféréssel rendelkezett a lakóövezetek területeihez, továbbá a munkatársak helyi tudásából és a lakókkal kialakított, bizalmon alapuló kapcsolataiból. A projektvezető, Catarina szerint egy biodiverzitási projekt helyi lakosokkal való közös létrehozása nem lett volna lehetséges Gaiurb nélkül: *„Ha odamentünk volna, és csak annyit mondtunk: »mi xx vagyunk, és ezt meg akarjuk valósítani, csak bízzatok bennünk!«, az nem ugyanaz, mint amikor azok az emberek, akik a lakókkal dolgoznak, és már több mint tíz éve ott dolgoznak, ennyire lelkesek az ötletünkért, és egyszerűen továbbadják nekik. Ez sokkal könnyebbé teszi a folyamatot a facilitátor számára.*” Kezdetben néhány lakó szkeptikus volt a biodiverzitási kezdeményezéssel kapcsolatban és más, sürgetőbb problémákra hivatkozott a lakótelepen, például a beázási gondokra. Az egyik városrész lakói különösen komoly problémákkal szembesültek: több éve jelentős beázások vannak a tetőkön, amelyeket mindmáig nem sikerült megoldani. Számukra ezért nehezen volt érthető, miért fordítanának beruházást a kültéri terek biodiverzitásának javítására a beázási problémák megoldása helyett. Ebben a helyzetben a Gaiurb helyi munkatársai fontos szerepet játszottak abban, hogy elmagyarázzák a különböző kezdeményezéseket és az apró erdő lehetséges előnyeit.

Láthatóság növelése egy szövetségen keresztül

Az osztrák Co-Bio kezdeményezés, amelynek célja a Bécsi Egyetem és a környező területek biodiverzitásának fejlesztése, szövetséget kötött az egyetem biológia szakos hallgatóinak hallgatói önkormányzatával. Ez nagy előnynek bizonyult a biodiverzitási tevékenységek iránt potenciálisan érdeklődő hallgatók elérése szempontjából. A projektvezető, Isa, így nyilatkozott: *„A hallgatói önkormányzatnak több ezer követője van az Instagramon. Politikai képviselőként a politikai oldal is nagyon érdekli őket. Tehát ez a szövetség meglehetősen gyümölcsözőnek bizonyult, mert létrejött egy olyan kör, amelynek tagjai érdekeltek voltak a területen, rendelkeztek egy olyan területtel, amelyet felhasználhattunk, valamint a láthatóság és a csatorna révén számos potenciálisan érdeklődő biológia szakos hallgatóhoz eljuthattunk.”*

Tanulságok

- A kezdeményezés összehangolása a jelenlegi politikai stratégiákkal hasznos módja lehet a támogatás megszerzésének és az erőforrásokhoz való hozzáférésnek.
- A helyi ismeretekkel és kapcsolatokkal rendelkező érdekelt felekkel való partnerség központi szerepet játszik a biodiverzitási kezdeményezésekben.
- Érdemes arra építeni, ami már létezik, és feltérképezni a projekt szempontjából releváns meglévő kezdeményezéseket és érintetteket.
- A személyes kapcsolati háló felhasználásával azonosíthatók azok az érintettek, akik helyi szövetségessé válhatnak a biodiverzitási kezdeményezésben.

3. kulcstényező: Kíváncsi és alázatos hozzáállás

A nyelv és a kommunikáció kulcsfontosságú a közös alkotásban

Sokan nehezen értik és nehezen tudnak azonosulni a biodiverzitás fogalmával. Így előfordulhat, hogy maga a biodiverzitás mint fogalom nem feltétlenül mozgósítja az embereket. Egyeseket a biológiai sokféleség erősítésének gondolata ösztönöz részvételre, míg mások számára az jelenti a fő motivációt, ha helyben, kézzelfogható módon dolgozhatnak közösen egy zöld kezdeményezésen. A biodiverzitási kezdeményezések közös létrehozásának lehetősége ezért kapcsolódik ahhoz, hogy különböző érintettek eltérő igényei és motivációi összekapcsolhatók legyenek. Azoknak az érintetteknek, akiket bevonni vagy akikkel együttműködni szeretnénk, nagyon eltérő igényeik és motivációik lehetnek arra, hogy részt vegyenek egy helyi biodiverzitási kezdeményezésben. Az iskolák esetében fontos motiváció lehet a gyakorlati tanulás, valamint a diákok és a szülők szemléletformálása. A lakosok és a helyi közösségek számára a kapcsolatok erősítése és egy fenntartható közösség építése lehet mozgatórugó, emellett megjelenhet az „cselekvőképesség” megélésének igénye is, valamint a klímaszorongás leküzdése. Egyes helyi lakosok számára a kültéri környezet javításának szándéka és az árnyék biztosítása a „hőszigetekben” szintén központi jelentőségű lehet.

A közös alkotás egy olyan kezdeményezés kidolgozását jelenti, amely az összes együttműködő partner igényeit és ambícióit hivatott kielégíteni. Ezért kulcsfontosságú, hogy a facilitátor alázatos pozíciót vegyen fel és feltárja azt a lehetséges „közös alapot”, amely összekapcsolhatja a saját igényeket, ambíciókat és érdekeket más érintettekével. Ebben a nyelvhasználatnak és a kommunikációnak kiemelt szerepe van.

A nyelvhasználat fontossága

A „biodiverzitás” fogalma önmagában nem mindig vált ki nagy elköteleződést a lakosokból. A magyar kezdeményezés a kezdetektől úgy keretezte magát, mint „együttműködés a biodiverzitásért”, és nem sikerült sok helyi lakost bevonni. Amikor később egy bizonyos helyi terület fejlesztését célzó kezdeményezésként kezdett megjelenni, több lakos érdeklődése is felébredt. A projekt vezetője, Tamara, így emlékszik vissza: *„Az elején úgy tettük fel a kérdést, hogy »érdekel-e a biodiverzitás növelése és részvétel ebben a projektben?« Ez talán nem volt annyira egyértelmű. Amikor struktúrát adtunk neki és a helyről nevezünk el (Wekerle, természetesen!), az segített az embereknek megérteni és azonosulni ezzel a kezdeményezéssel.”*

Különösen akkor, ha „kiszolgáltatott” csoportokat, például munkanélkülieket vagy társadalmilag hátrányos helyzetű lakosokat szeretnénk bevonni egy biodiverzitási kezdeményezésbe, nagyon fontos tudatában lenni annak, hogy nézőpontjaik eltérhetnek az miénktől. Érdemes odafigyelni arra, milyen nyelvezet kerül használatra a biodiverzitással kapcsolatos célok bemutatásakor, és fontos tiszteletben tartani, hogy a gyakorlati tudás ugyanolyan értékes, mint a biodiverzitással kapcsolatos szakmai tudás.

A portugál kezdeményezés, amely egy hátrányos helyzetű lakóövezetben valósult meg, azt tapasztalta, hogy kihívást jelent a biodiverzitás fogalmának átadása a helyi lakosok számára. A nyelvhasználat fontos kérdéssé vált. A projektvezető, Catarina, meglepődött, hogy a lakosok közül néhányan még csak nem is hallottak az erdőről. Ezért meg kellett változtatni a munka és a kommunikáció módját, hogy sokkal egyszerűbbé és vizuálisabbá tegyék a kommunikációt a lakosok felé. Így emlékezik vissza: *„A legfontosabb, hogy ugyanazt a nyelvet beszéljük, mint ők. Különösen azoknál az embereknél, akiknek nagyon alacsony az iskolai végzettségük és akik esetleg komoly társadalmi kihívásokkal néznek szembe, kulcsfontosságú, hogy olyan módon tudjuk átadni az ötleteinket, hogy megértsék. Például 3D-s modelleken keresztül megmutatni nekik: „Nincs nagyon meleg itt nyáron? Nem lenne jó, ha ennyi árnyék lenne ezektől a fáktól és lennének padok, hogy kihasználhassuk a kinti teret?”* A lakosok elérésének egy másik módja az volt, hogy meghallgatták azt az aggodalmukat, miszerint az apró erdőnél fennáll a veszélye annak, hogy kutyák tönkreteszik, és ezért biztosították, hogy kerítés kerüljön felállításra.

A biodiverzitás gyakorlati ismeretének értéke

Facilitátorként fontos felismerni, hogy a közös alkotási folyamatokban részt vevő különböző érintettek különböző típusú tudással rendelkeznek, és így a kommunikációjuk módja is különbözhet. A partnerek közötti egyenlő együttműködés kialakítása érdekében a gyakorlati és kézzelfogható tapasztalatokat egyenlően kell kezelni a szakmai tudással. Emellett szükség lehet a különböző kommunikációs stílusok közötti „fordításra” és áthidalásra is. A kommunikáció és a nyelv központi fontosságúnak bizonyult az olasz kezdeményezésben. A projekt vezetője, Sara, felismerte, hogy a résztvevők kommunikációs kultúrájának és nyelvezetének megértéséhez és a benne való eligazodáshoz helyi érintettek bevonására van szükség „fordító” szerepben. Azt is felismerte, hogy a „biodiverzitás” fogalma nem volt értelmezhető a résztvevők számára, noha sokan közülük a gyakorlatban már régóta alkalmazták: *„Egyszerűen nem tudták, hogy ez a biodiverzitás. Mert nincs meg hozzá ez a fajta nyelvük. Emlékszem, egyszer valaki azt mondta: ‘Én ezt állandóan csinálom a kertemben.’ Így ez nagyon jó alap volt a biodiverzitással való foglalkozáshoz.”*

A közös alkotási folyamatokban a résztvevők számára fontos mozgatórugó lehet az is, hogy „hírét vigyék” a kezdeményezésnek, megünnepeljék az eredményeket, ezáltal láthatóvá váljanak és elismerést kapjanak a helyi közösségtől. Ennek megfelelően a kommunikációs tevékenységek fontos részét képezik ezeknek a kezdeményezéseknek. A kommunikáció sokféle formát ölthet, például projekt-narratívák, közösségimédia-kommunikáció vagy olyan események, mint az ültetési napok vagy „bio-blitzek”.

Tanulságok

- Legyünk tudatában, hogy a „biodiverzitás” gondolata sokak számára nehezen érthető és önmagában nem feltétlenül vonzó. Fontos feltárni és elismerni az érintettek különböző

igényeit és motivációit, például a tudásszerzést, a közösségépítést vagy a cselekvőképesség megélését.

- Legyünk kíváncsiak – a felfedező szemlélet lehetővé teszi, hogy nyitottsággal forduljunk más érintettekhez, megvitassuk a közös munkából származó lehetséges előnyöket és közös nevezőre jussunk.
- Törekedjünk egy olyan kezdeményezés kidolgozására, amely megfelel mindegyik együttműködő partner igényeinek és ambícióinak és teret ad a résztvevők által képviselt különböző motivációknak és álmoknak.
- A különböző típusú tudás értékes a közös alkotásban. A nyelv és a kommunikáció kulcsfontosságú a különbségek áthidalásában. Érdeemes hallgatni azok tanácsaira, akik ismerik azokat az embereket, akikkel együttműködés kialakítása a cél.
- Szánjunk időt és energiát az eredmények megünneplésére és a „hír terjesztésére”, mivel a társak és a helyi közösség elismerése fontos hajtóerő lehet a résztvevők számára.

4. kulcstényező: Együttműködés a résztvevők sokszínű csoportjával

Nyiss mások felé, és hagyatkozz a „hullámhatásra”

A biodiverzitás közös alkotáson keresztüli erősítésének alapgondolata az, hogy különböző ambíciókkal, érdeklődéssel és kompetenciákkal rendelkező embereket hozzon össze az együttműködésre, és ezáltal kreatívabb és fenntarthatóbb megoldások születhetnek. Ezért facilitátorként érdemes tudatosan törekedni a sokszínűségekre. Nem célszerű megelégedni „a szokásos érintetti kör” mozgósításával, hanem törekedni kell a különböző résztvevők elérésére és arra, hogy az összes bevont érintett igényei és ambíciói beépítésre kerüljenek a kezdeményezés kialakításába és tervezésébe.

Különböző tudással rendelkező munkacsoport

Néha érdemes megkeresni egy környék lakosait azzal a céllal, hogy résztvevőket mozgósítsunk egy helyi kezdeményezéshez. Ez történhet „nyílt felhívás” formájában, például egy esemény, workshop, verseny vagy kérdőív keretében, amely az érdeklődést a kezdeményezés felé tereli.

A dán Co-Bio kezdeményezésben egy ötletmegosztó workshop került megrendezésre egy helyi városrészben, amelyre minden lakos meghívást kapott, hogy hozzájáruljon az adott terület fenntarthatóságának erősítését célzó ötleteivel. Végül egy olyan helyi lakosokból álló csoport alakított munkacsoportot, akik közös érdeklődést mutattak a biodiverzitás iránt, és egy „inspirációs dobozt” dolgoztak ki a kerttulajdonosok számára a biodiverzitás témájában. A dán facilitátor, Malene, szerint a csoportban jelen lévő sokféle kompetencia és tudás nagy előnyt jelentett: *„A munkacsoport olyan emberekből áll, akik mind érdeklődnek a biodiverzitás iránt, de nagyon eltérő készségekkel és ismeretekkel rendelkeznek. Három helyi lakos, egy biológus, egy ügyvéd és egy festékbolt tulajdonosa közösen fejlesztette ki ezt az inspirációs dobozt. A folyamat során nagyon érdekes párbeszéd alakult ki, és sok kölcsönös tanulás történt.”*

Kapcsolat a gyerekekkel és rajtuk keresztül

A helyi lakosok biodiverzitás iránti érdeklődésének mozgósítása érdekében a magyar Co-Bio kezdeményezés együttműködött a helyi közösségi házzal egy gyermekrajzverseny megszervezésében. A gyerekeket arra kérték, hogy figyeljék meg a környékbéli természetet és rajzolják vagy fessék meg a benyomásaikat. Bár a pedagógusokat ösztönözni kellett, és az adminisztratív teher meglehetősen nagyra bizonyult, a helyi projektvezető, Tamara, elégedett volt a kezdeményezés láthatóságával. Így fogalmaz: *„Nagyon jó volt látni a munkáikat, mert látszott, hogy valóban megfigyelték az élővilágot és a körülöttük lévő természetet. Nem kaptunk túl sok munkát, de amiket kaptunk, azok nagyon jók voltak. A díjátadó ünnepségre pedig szinte minden gyerek eljött a szüleikkel és nagyszüleikkel együtt.”*

A Co-Bio projekt azt mutatja, hogy a biodiverzitással való gyakorlati, kézzelfogható munka sokszor tartalmaznak és vonzónak számít, különösen a gyermekek és fiatalok számára. Az a pszichológiai jóllét, amely a „cselekvőképesség” megéléséből és a közös cselekvés tapasztalatából fakad, különösen fontosnak tűnik a gyermekek és fiatalok számára a klímaszorongással való megküzdésben. Ez azért lényeges, mert a gyermekek és fiatalok általában „nehezen elérhető” csoportnak tekinthetők.

Előfordulhat, hogy érdemes pragmatikusan elindítani a biodiverzitási kezdeményezést és a saját kapcsolati hálóból olyan embereket elérni, akik olyan kompetenciákkal rendelkeznek, amelyekről előre látható, hogy fontosak lesznek a biodiverzitási kezdeményezés sikeréhez. A közös alkotási kezdeményezések gyakran úgy fejlődnek, mint a vízbe dobott kavics keltette hullámok. Ezért egy jó megközelítés lehet, ha kezdetben egy elkötelezett, kisebb csoporttal dolgozunk, akár barátokkal vagy kollégákkal. Gyakran, amikor a kezdeményezés elindul, és a pozitív történetek terjedni kezdenek, további érintettek is érdeklődni fognak és csatlakoznak.

A lakosok igényeinek integrálása

Az apró erdők közös létrehozására irányuló portugál Co-Bio kezdeményezésben a kezdetektől fogva többféle szakember vett részt, például tájépítésszek, szociális szakemberek és vezetők. Emellett központi jelentőségűnek bizonyult, hogy a három szociális bérlakóövezet lakói is már a kezdetektől bevonásra kerüljenek, és hogy igényeik és aggályaik beépítésre kerüljenek a kezdeményezések tervezésébe. A projekt vezetője, Catarina szerint az egyik területen élők attól tartottak, hogy a zseberdőben sok lesz a kutyaürülék, míg egy másik lakóövezet lakói pedig amiatt aggódtak, hogy az új hely sok turistát vonz majd. Mindkét esetben nagyon fontosnak bizonyult, hogy a kezdeményezés beépítse a helyi lakosok ötleteit és aggályait.

Egy tájépítész fontos készségekkel

Az olasz Co-Bio kezdeményezés létrehozásakor a helyi projektvezető, Sara, úgy döntött, hogy felveszi a kapcsolatot Alfredoval, aki egy korábbi projektben már részt vett. Alfredo tájépítész és a várost nagyon jól ismeri mind szakmai, mind önkéntes munkájának köszönhetően. Sara tudta, hogy Alfredo felbecsülhetetlen értékű erőforrás lesz a város helyi területeinek ismeretében, valamint az olaszországi biodiverzitás kezdeményezések egyik nagy kihívásának, a vízhiánynak a kezelésében. A Co-Bio kezdeményezés részeként telepített kert Alfredo szakmai készségeinek köszönhetően kivirult. Sara szerint: *„Alfredo nagyszerű volt az öntözőrendszer előzetes megtervezésében, így a nyár folyamán végig rendben voltunk.”*

Hasonlóképpen, a bécsi Co-Bio kezdeményezésben is hasznosnak bizonyult egy nemzetközi egyetemi hálózathoz tartozó, biodiverzitással foglalkozó nemzetközi tájépítész csoport (Hochschulinitiative für Biodiversität) meghívása a projekthez való hozzájárulásra.

Tanulságok:

- A különböző résztvevők összehozása gyakran erősíti a közös alkotást. Fontos, hogy minden kulcsfontosságú érintett már a kezdetektől bevonásra kerüljön, és hogy az igényeik és ambícióik beépítésre kerüljenek a kezdeményezés kialakításába.
- A potenciális résztvevők és érintettek többféle csatornán keresztül érhetők el, például események, ötletworkshopok, kérdőívek vagy versenyek segítségével.
- A biodiverzitással kapcsolatos tevékenységek a gyermekek és fiatalok számára a klímaszorongás leküzdésének egyik módját jelenthetik.
- Érdeemes pragmatikusan, egy elkötelezett, kisebb résztvevői csoporttal elindulni és támaszkodni a „hullámhatásra”. Induljunk kicsiben, tegyük láthatóvá az eredményeket és ünnepeljük meg a gyors sikereket.
- Néha jó ötlet lehet „célzottnan kiválasztani” azokat az érintetteket, akikről tudjuk, hogy értékesek lesznek a kezdeményezés szempontjából.

5. kulcstényező: Kézzelfogható, látványos tevékenységek megvalósítása

Közösen létrehozni valami kézzelfoghatót erős motivációt jelent

Általánosságban a hat Co-Bio kezdeményezés azt tapasztalta, hogy az olyan tevékenységek, mint az ültetés, a séták és a kirándulások jó módjai annak, hogy felkeltsék a lakosok figyelmét és elősegítsék a részvételt. Sok ember számára a biodiverzitás elvont fogalomnak tűnhet, ezért a gyakorlati tevékenységek és a vizualizáció segíthetnek a helyi lakosoknak abban, hogy megértsék, miről is van szó. A biodiverzitás alkalmas arra, hogy közös érdekként összehozza az embereket, hogy valami kézzelfoghatón dolgozzanak. Egy zöld terület beültetése és gondozása közös munkát igényel, és a résztvevők számára gyakran elégedettséget adó élmény, hogy látható változást tudnak elérni a környezet szobrász tételében. Emellett az ültetéshez és növénygondozáshoz kapcsolódó „csináld magad” tevékenységek alkalmasak azoknak a lakosoknak a bevonására is, akik nincsenek hozzászokva a természettel való közvetlen kapcsolathoz.

A biodiverzitási kezdeményezés láthatóvá tétele, például egy nyilvános helyszínen történő megvalósítással, jó módja lehet a figyelem felkeltésének. Például a bécsi egyetemi kampuszon megvalósuló osztrák Co-Bio kezdeményezés meglehetősen sok hallgató figyelmét fel tudta kelteni, mivel a biodiverzitás csoport tagjai nyilvánosan gyűltek össze és dolgoztak együtt, ami kíváncsiságot és érdeklődést váltott ki más hallgatókból.

Az események és séták felkeltik a figyelmet

A magyar Co-Bio kezdeményezés projektvezetője, Tamara, azt tapasztalta, hogy a nyilvános előadások és különösen a helyi események, mint például a denevérséta és más, fákra, madarakra fókuszáló séták vagy egy bemutatókert, hatékony eszközök voltak a helyi lakosok és intézmények érdeklődésének felkeltésére. Így emlékezik vissza: *„Az események után többen is rájöttek, hogy ezt egy egész éven át csináljuk, és arra gondoltak: Talán én is részese lehetek*

ennek. Valójában a helyi iskola is később csatlakozott a projekthez, mivel az egyik tanár több előadáson és rendezvényen is részt vett, és egyre jobban bekapcsolódott, és megkérdezte, hogy tehetnénk-e valamit az iskolaudvarukon.”

Egy kézzelfogható feladat: inspirációs dobozok

A dán Co-Bio kezdeményezés sikeresen ösztönözte a helyi lakosokat a részvételre azáltal, hogy teret biztosított az ötletek és kezdeményezések megvitatására. Az ötletelés után azonban a kihívás az volt, hogy hogyan lehet a helyi lakosok biodiverzitási ambícióit egy konkrét és kézzelfogható feladattá alakítani úgy, hogy nem volt hozzáférésük földterülethez. Végül a lakosok azzal az ötlettel álltak elő, hogy inspirációs dobozokat fejlesszenek ki azoknak a helyi lakosoknak, akik támogatni szeretnék a biodiverzitást a saját kertjükben. Ez kézzelfogható feladatot adott a csoportnak és segítette a motivációjukat és az együttműködésüket. Malene, a helyi projektvezető, megjegyzi: „Kiderült, hogy a biodiverzitás iránt elkötelezett lakosok számára a dobozok fejlesztésén és finomításán való gyakorlati, közös munka érdekes és tartalmas volt.”

Oktatás, ösztönzés, alkotás

A gyakorlati tevékenységek a görög Co-Bio kezdeményezésben is fontos szerepet játszottak. A helyi projektvezető, Kostas szerint, a Plataies-i zsebparkok telepítésére irányuló görög kezdeményezés három lépésben bontakozott ki: „Oktatás, ösztönzés, alkotás. Úgy vélem, hogy a közös alkotás előtt először a másik két lépést kell megtenni” – mondja Kostas. Az oktatási rész egy interaktív játékból állt, amely elősegítette a résztvevők helyi biodiverzitással kapcsolatos megértését. Emellett vizualizáció készült a zsebpark tervéről és a telepítés utáni kötelezettségekről. A görög kezdeményezésben részt vevő egyik lakos szerint: „Ne csak megbeszéléseket tartsunk. Hozzuk össze az embereket és építsünk valami kézzelfoghatót.”

Tanulságok:

- A biodiverzitással kapcsolatos gyakorlati tevékenységek, például ültetés, öntözés, valamint növények és állatok gondozása, támogatása, alkalmasak arra, hogy a résztvevők széles körét bevonják.
- Sok ember az alkalmi, ad hoc részvételt részesíti előnyben, vagyis egy konkrét, látható eredménnyel járó tevékenységben vesz részt, például virágültetésben, denevérek vagy rovarok megfigyelésében.
- Népszerűsítsük a biodiverzitási kezdeményezést figyelemfelkeltően és olyan módon, ami kedvet csinál az embereknek a részvételhez. Szervezzünk gyakorlatias tevékenységeket, például ültetési napokat, sétákat, „csináld magad” tevékenységeket vagy játékokat.
- A közösséget és a „közös munka” jellegét érdemes támogatni olyan közösségi tevékenységekkel, mint a közös étkezés és ünneplés. A társas események jó módjai lehetnek a figyelem felkeltésének és a részvétel ösztönzésének.

6. kulcstényező: Keretrendszer meghatározása – kellő rugalmassággal

Eligazodás a káoszban és inspiráló légkör megteremtése

A közös alkotási folyamatok sajátos típusú vezetést igényelnek. Ezek a folyamatok gyakran tűnhetnek rendezetlennek, nehezen átláthatónak, összetettnek és sokszínűnek, mivel a résztvevők különböző szervezetekhez tartoznak, eltérő működési logikákkal. Úgy is fogalmazhatunk, hogy a közös alkotási folyamatok vezetése folyamatos újratárgyalás alatt áll. A facilitátor olyan érintettek együttműködését vezeti, akik bármelyik pillanatban dönthetnek úgy, hogy kilépnek az együttműködésből, ha egy helyzet túl bonyolulttá válik vagy a feladat értelmét veszti.

A közös alkotási folyamat facilitátoraként és így vezetőjeként a feladat a megfelelő egyensúly megtalálása. Egyrészt a résztvevőknek – és magának a kezdeményezésnek – világos célra, valamint keretrendszerre van szükségük az idő és az erőforrások kezelése tekintetében. Másrészt, mivel gyakran önkéntesekkel történik az együttműködés, fontos a résztvevők igényeihez és a közös alkotási folyamat kiszámíthatatlan jellegéhez való rugalmas és alkalmazkodó hozzáállás. Ugyanilyen fontos a résztvevők motivációjának és elköteleződésének támogatása.

Állandó struktúra

Az osztrák Co-Bio kezdeményezés projektvezetője, Isa, egy állandó találkozási struktúrát alakított ki: 2-3 hetente tartottak találkozókat a projekt helyszínén, és emellett rugalmas időpontok is beillesztésre kerültek, hogy a résztvevők igényeihez alkalmazkodni lehessen. Ez keretet adott a kezdeményezésnek és lehetővé tette, hogy az új résztvevők is tudják, hogyan csatlakozhatnak. Emellett támogatta a kezdeményezés köré épülő közösségépítést is. Ha nem voltak gyakorlati feladatok, a találkozókat a résztvevők közötti kapcsolatok megerősítésére használták fel. Isa szerint: *„Néha csak arról szólt, hogy együtt ültünk, és néztük, hogy vannak a növények. Szóval nem sok minden történt, de így igazán kapcsolódni lehet a természethez, és ez szerintem a projekt egy nagyon fontos része. Rájöttem, hogy az emberek kifejezetten örülnek annak, hogy csak ott lehetnek, beszélgethetnek egymással és öntözhetik a növényeket.”*

Általános tapasztalat a Co-Bio kezdeményezésekben, hogy a közös alkotás folyamatainak vezetéséhez el kell tudnunk igazodni a káoszban, mivel mind a természet, mind az együttműködésen alapuló folyamatok kiszámíthatatlanok. Ehhez időgazdálkodási és problémamegoldó készségekre van szükség.

Koncentráljunk a feladatra

A magyar Co-Bio kezdeményezésben a projektvezető, Tamara, a feladatok koordinálásának és strukturálásának szerepét vállalta, tervezési alkalmak és események koordinálása révén, miközben a résztvevők bevonásra kerültek a döntésekbe és a megvalósításba is.

A nagyon eltérő személyiségű érintettekkel való együttműködés facilitálása kihívást jelenthet. A kihívások kezelésének egyik módja, ha a feladatokra és a közös motivációkra fókuszálunk. Amikor a különbségek akadályozzák az együttműködést, érdemes megbeszélni a problémákat és megtalálni a közös alapokat.

Általánosságban elmondható, hogy a közös alkotási folyamatok vezetése során fontos, hogy a résztvevők közötti szerepek és felelőségek egyértelműek legyenek. Különösen az önkéntesekkel való együttműködés során kulcsfontosságú az elvárások összehangolása és az önkéntes munka korlátainak tiszteletben tartása.

Inspiráló légkör megteremtése

Az egyetem területén indított osztrák biodiverzitási kezdeményezésnek sikerült hullámhatást elindítania, mivel a hallgatók új ötletekkel és kezdeményezésekkel álltak elő. Az osztrák kezdeményezés társvezetője, Cordula, ezt a kezdeményezés által teremtett „inspiráló légkörnek” tulajdonítja: *„A projekt során új ötletek merültek fel arra vonatkozóan, hogyan lehetne még több kezdeményezést létrehozni. Az egyik legjobb dolog az, hogy nemcsak facilitátor, hanem inspiráló szerepben is jelen lehetünk, azt az üzenetet közvetítve, hogy »Egyedül is meg tudod csinálni!« Inspiráló légkört teremtettünk, ahol a hallgatók rájönnek, hogy ők is képesek dolgokat létrehozni és megváltoztatni, így tőlük indult a magaságások ötlete a lezárt területen, amit szeptemberben fogunk létrehozni.»*

A személyes oldal: Hogyan lehet facilitátorként helyállni

A közös alkotási folyamatok vezetése és facilitálása megterhelő feladat lehet a résztvevők és motivációk sokfélesége, valamint a feladat és a folyamat bizonytalansága és folyamatos újratárgyalása miatt. Emellett a különböző logikával és célokkal működő szervezetek határán és közöttük végzett munka nehéz, és időnként magányos feladat is lehet.

Ezért fontos facilitátorként támogatást és útmutatást kérni kollégáktól, akik segíthetnek átgondolni a folyamatokat és a bennük betöltött szerepet. Emellett új szempontokat, erkölcsi támogatást és – ha szükséges – eszközöket és tanácsokat is nyújthatnak a továbblépéshez. Emellett jó megoldás lehet egy „facilitátori páros” kialakítása is, amelyben a szerep és a felelősség megosztásra kerül egy kollégával.

Tanulságok:

- Tudatosítsuk, hogy egy közös alkotási folyamat facilitátoraként és vezetőjeként a folyamat irányítása gyakran a káoszban való eligazodást jelenti.
- Találjuk meg a megfelelő egyensúlyt egyrészt a világos cél és időkeret meghatározása, másrészt a rugalmasság és a résztvevők igényeinek figyelembevétele között.
- Facilitátorként fontos, hogy feltárjuk és felismerjük a résztvevők motivációit és érdeklődési köreit, valamint bizalmat építsünk és kezeljük a konfliktusokat.
- Teremtsünk inspiráló légkört a résztvevők számára, hogy elindíthassák saját kezdeményezéseiket
- A közös alkotási folyamatok elősegítése megterhelő feladat lehet. Ebben segíthet a kollégák visszajelzése, támogatása és tanácsa.

Facilitációs eszközök

További információ a gyakorlatias facilitációs eszközökről, a következő könyvekben és weboldalakon található:

- https://dragondreaming.org/wp-content/uploads/2020/01/DragonDreaming_eBook_english_V02.09.pdf - eszközök a

- „Dragon Dreaming” nevű, részvételi és rendszerszintű módszerekhez, melyeket az őslakosok gondolkodásmódja ihletett
- www.seedsforchange.org.uk/tools - találkozókhöz és folyamatokhoz facilitációs eszközöket kínáló weboldal
 - www.nesta.org.uk/toolkit/collective-intelligence-design-playbook/ - a kollektív intelligenciára épülő projektek tervezéséhez eszközöket kínáló weboldal
 - Weisbord, M. & Janoff, S. (2007). Don't just do something, stand there! Ten principles for leading meetings that matter.
 - Weisbord, M. & Janoff, S. (2015) Lead more – control less. Eight 8 Advanced Leadership Skills That Overturn Convention. San Francisco: Berrett-Koehler Publishers.

Következtetés: A kezdeményezés fenntarthatóságának biztosítása

A beágyazottság erősítésével és a gondoskodó szemlélet kialakításával

Az időben korlátozott projektek esetében gyakori kockázat, hogy amint megszűnik a többletfigyelem, a facilitáció és a többleterőforrás, a helyi elköteleződés is eltűnik a kezdeményezés iránt. Ezért fontos folyamatosan dolgozni a kezdeményezés fenntarthatóságának, azaz az „utóéletének” biztosításán.

Az útmutatóban szereplő hat szempontot követve jó esély van arra, hogy a kezdeményezés fenntartható lesz és a projektidőszak befejezése után is fennmarad. Ebben fontos tényező a társadalmi fenntarthatóság, különösen azok a kapcsolatok és együttműködések, amelyek a kezdeményezés során a különböző érintettek között kialakulnak. A fenntarthatóság erősítésének egyik módja a hálózatépítés. Ha a kezdeményezés helyi érintettek együttműködésében került kialakításra és fejlesztésre, és sikerült közös alapot találniuk, akkor nagyobb valószínűséggel lesz fenntartható. Természetesen a gazdasági fenntarthatóság is fontos ahhoz, hogy egy projekt tovább éljen. A pénzügyi fenntarthatóságról bővebben az „Útmutató a városi biodiverzitás közös megteremtéséhez” című dokumentumban olvashat (www.co-bio.vejle.dk/).

A kezdeményezés beágyazása egy erőforrásokkal rendelkező szervezetbe

A fenntarthatósággal való együttműködés egyik módja, ha a kezdeményezést egy vagy több olyan helyi szervezethez kapcsoljuk, amelyek rendelkeznek a fennmaradáshoz szükséges erőforrásokkal és vállalják a kezdeményezés további fenntartását.

Erre jó példa a portugál kezdeményezés, amely a Gaiurb-bal együttműködésben szociális bérlakóövezetekben zseberdők telepítésére irányult. A biodiverzitási kezdeményezés jól illeszkedett a Gaiurb küldetéséhez, amely a lakóövezetek környezetének fenntartására, valamint a lakosok életkörülményeinek javítására irányul. Catarina, a projektvezető, ezért bízik a kezdeményezés fenntarthatóságában: *„Nagyon büszke leszek, ha 10 év múlva csak áthaladok valamelyik ilyen szociális lakóövezeten, és fákat, árnyékot és a szabadban töltött időt élvező embereket látok. Remélhetőleg ezt a teret fenntartják, tele van biodiverzitással és hasznos ezeknek a közösségeknek. Az első megvalósítás sikerétől függően a Gaiurb valóban szeretné*

kipróbálni ezt más szociális lakóövezetekben is és beruházni rá. Ezért biztos vagyok benne, hogy ennek a projektnek a fenntarthatósága itt garantált.”

Egy másik példa arra, hogyan lehet egy biodiverzitási kezdeményezést egy erőforrásokkal rendelkező helyi szervezettel összekapcsolni, az olasz kezdeményezés, ahol mind a plébánia, mind a helyi szakmai intézet érdekelt a biodiverzitási kert fenntartásában, ezért várhatóan hosszabb távon is gondoskodni fognak róla.

A „gondnoki szemlélet” kialakítása a lakosok körében

A zseberdők, parkok és magaságások folyamatos gondozást, öntözést és fenntartást igényelnek. Ez kétségtelenül a biodiverzitás kezdeményezések gyenge pontja: ki fogja gondozni a fákat és a virágokat, miután a projekt figyelme és erőforrásai megszűnnek? Ennek kezelésére az egyik megoldás a felelősségvállalás kialakítása a helyi lakosok és a tér használói körében, hogy biztosítsák a „gondnoki” szerepet a projekt utóéletében.

A lakosok nagyobb valószínűséggel vállalnak felelősséget és gondnoki szerepet egy olyan kert vagy park esetében, amelyet a sajátjuknak éreznek. Ezért minél nagyobb befolyást kapnak a lakosok a biodiverzitás kezdeményezés alakítására, annál valószínűbb, hogy hosszú távon is felelősséget vállalnak érte. Az osztrák kezdeményezés jó példa erre: Az egyetemi kampuszon a biodiverzitás növelésében részt vevő diákok mélyen bevonódtak a kezdeményezések kidolgozásába – és az egyetem pozitívan reagál. A projekt vezetője, Isa, bízik abban, hogy mivel a kezdeményezés sikeresen erősítette a hallgatók cselekvőképességét, a projektnek lesz „utóélete”: *„A hallgatók lehetőséget kapnak arra, hogy részt vegyenek helyszínek tervezésében, valóban aktívan tegyenek valamit, és megváltoztassanak egy teret. Már majdnem öt éve dolgozunk ezen egy csoportként. Az egyetem mostanra figyelembe vesz minket, és ők is látják, hogy változás lehetséges és szükséges is a fenntarthatóság és a biodiverzitás szempontjából az egyetemi területeken.”*

A lakosok gondnoki szerepvállalásának biztosítására egy másik módszer, ha a zöldterület fenntartásának szükségessége egyértelműen megfogalmazásra kerül. A görög kezdeményezésben ezért minden részt vevő gyermek személyes vállalást tett arra, hogy gondoskodik az új zöldterületről. Mindenki egy-egy személyes vállalást írt fel egy cetlire, például ilyeneket: *„Minden kedden én fogok locsolni!”* és *„Figyelni fogok arra, hogy mások ne dobjanak oda szemetet.”*

Tanulások

- Ha a hat szempont alkalmazásra került, a biodiverzitás kezdeményezés várhatóan fenntarthatóbb lesz, mivel az együttműködések és a kapcsolatok kulcsszerepet játszanak a fenntarthatóságban.
- A kezdeményezés utóéletének biztosításának egyik módja, ha egy erőforrásokkal rendelkező helyi szervezettel kerül kapcsolásra, amely hosszú távon is vállalja a fenntartását.
- A helyi lakosok tulajdonosi szemlélete központi jelentőségű egy biodiverzitás-projekt fenntarthatósága szempontjából. Azok a lakosok, akik az új zöldterületet a sajátjuknak érzik, nagyobb valószínűséggel gondozzák és tartják fenn azt.
- Hatékony lehet, ha a folyamatos helyi elköteleződés szükségessége láthatóvá válik egy személyes vállaláson keresztül.

Funded by
the European Union



ko Campus Wien

